

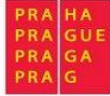

Projekt: Postup pro přijímání dětí cizinců do škol

Cyril Svoboda

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Praha – pól růstu ČR

Principy právního státu

Otevřená evropská společnost

Základní principy demokracie v České republice

- **Česká republika** je svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana
- Závazek České republiky je řídit se všemi osvědčenými **principy právního státu**
- Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z **mezinárodního práva**.

Právní stát - pojem

- Nikdo nesmí být **trestán**, a majetková práva, jakož i osobní integrita nikoho **nesmí být porušována**, pokud taková osoba **neporušila zákon**.
- Nikdo **nestojí nad zákonem**- každý je **subjektem práva**, včetně státu. Nikdo nesmí stát mimo zákon – není nikomu možné upírat jeho práva
- Vlášda lidu musí být založena na **vládě zákona**.
- Lidská práva jsou pod ochranou **nezávislého soudu**. (Každý se může dovolat jejich ochrany).

Ústavní pořádek České republiky

- **Ústava** (1/1993 Sb.)
- **Listina základních práv a svobod** (2/1993 Sb.)
- Ústavní zákony přijaté podle této Ústavy a ústavní zákony Národního shromáždění Československé republiky, Federálního shromáždění Československé socialistické republiky a České národní rady upravující státní hranice České republiky a ústavní zákony České národní rady přijaté po 6. červnu 1992.
- Ú. z. o vytvoření **vyšších územních samosprávných celků**,
- Ú. Z. o **bezpečnosti České republiky**,
- Ú. Z. o **referendu** o přistoupení České republiky k Evropské unii,
- **Ústavní zákony související s rozpadem ČSFR** a konstituováním ČR jako nového, nástupnického státu (ústavní zákon č. 4/1993 Sb., o opatřeních souvisejících se zánikem ČSFR, ústavní zákon č. 29/1993 Sb., o některých dalších opatřeních souvisejících se zánikem ČSFR)

Právní řád České republiky

- **Ústava a** další ústavní zákony, Listina základních práv a svobod (Polylegální ústava)
- **Vyhlášené mezinárodní smlouvy**, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána. Mezinárodní smlouvy mají vůči ostatním právním předpisům do jisté míry nadřazené postavení nad zákony
- **Zákony** (běžné)
- **Evropské právo**, a to za obdobných podmínek jako v ostatních členských státech EU.
- **Podzákoné normy**: nařízení vlády, vyhlášky ministerstev a ústředních orgánů státní správy a vyhlášky územních samosprávných celků.

Mezinárodní smlouvy

Vyhlášené **mezinárodní smlouvy**:

1. k jejichž ratifikaci dal **Parlament souhlas** a
2. jimiž je Česká republika vázána, jsou **součástí právního řádu**;
3. stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se **mezinárodní smlouva**. (V případě konfliktu mezi mezinárodní smlouvou a zákonem má mezinárodní smlouva přednost.)

Vnitřní soulad právního řádu České republiky

- Norma **nižší právní síly** musí být v souladu s normou **vyšší právní síly**
- Ústavní zákony nemohou být v rozporu s ústavními principy právního státu. Mají chránit „**materiální ohnisko** ústavního pořádku“ (Jeho podstatu a smysl.)
- **Rozpor** mezi normami nižší síly s ústavním pořádkem a **konflikt** s materiálním ohniskem ústavního pořádku může **rozhodnout Ústavní soud**, je-li podán návrh, aby rozhodl.

Vázanost zákonem

- **Soudce** je při rozhodování vázán **zákonem a mezinárodní smlouvou**, která je součástí právního řádu; je oprávněn posoudit soulad jiného právního předpisu se zákonem nebo s takovou mezinárodní smlouvou.
- Je-li podle soudu konflikt mezi **podzákonnou** normou a **zákonem nebo mezinárodní smlouvou**, řídí se **zákonem nebo mezinárodní smlouvou**.
- Dojde-li soud k závěru, že zákon, jehož má být při řešení věci použito, je v **rozporu s ústavním pořádkem**, **předloží** věc Ústavnímu soudu.

Ideologická neutralita státu

Ideologická **neutralita státu** zároveň znamená, že stát **nesmí** žádné **náboženství** nebo **ideologii** popírat, pokud nedochází jejich působením k ohrožení veřejné bezpečnosti a pořádku, zdraví a mravnosti nebo práv a svobod druhých.

Vláda zákona

- Právní stát je založen na **vládě zákona**.
- Vláda **lidu** se rozumí **vládu zákona**.
- Povinnosti je možné uložit jen zákonem, nikoliv podzákonnou normou nebo jiným způsobem.
- Podzákonná norma může pouze provádět zákon (konkretizovat)

Ukládání sankcí

- Právní stát znamená, že **sankci** nebo **majetkovou újmu** lze uložit jen osobě, která porušila **povinnost stanovenou zákonem**, která porušila pravidla upravená v zákoně.

Ochrana základních práv svobod

- Dojde-li k porušení lidských práv a svobod, musí mít každý právo **obrátit se na nezávislý soud**, aby v jeho věci rozhodl.
- Lidská práva a svobody musejí být pod ochranou nezávislé moci soudní.

Omezení státní moci

- **Státní moc** v České republice lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.

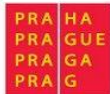

Limit práv jedince

- **Každý** může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá

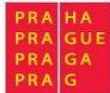
EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Praha – pól růstu ČR

Tři základní svobody

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Praha – pól růstu ČR

Základní tři svobody

- Právo **žít**
- Právo být **svobodný**
- Právo vlastnit **majetek**

Právo na život

- Život **biologický** (růst, stárnutí, nemoc)
- Život **biografický** (můj život)

Život nelze oddělit života jiných, každý hledá štěstí ve „**svých**
přirozených“ podmínkách.

Dnes je nezprostředkovaná zpráva o „přirozených“ podmínkách těch nejbohatších.

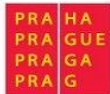

Právo na život

- Každý má právo **na život**. Lidský život je hoděn ochrany již před narozením.
- Nikdo nesmí být zbaven života (euthanasie)
- Trest smrti se nepřipouští
- Naopak – legální zbavení života v souvislosti s jednáním, které není podle zákona trestné

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Praha – pól růstu ČR

Jak bránit vlastní život

Nutná obrana

- Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací **přímo hrozící nebo trvající útok** na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem.
- Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku

Krajní nouze

- Čin jinak trestný, kterým někdo **odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu** chráněnému trestním zákonem, není trestným činem.
- Nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet.

Nabývání a držení zbraní

Nabývat do vlastnictví, s výjimkou dědění a držet nebo nosit zbraň nebo střelivo může pouze ten, kdo je držitelem:

- 1.zbrojního průkazu nebo
- 2.zbrojní licence

Zbrojní průkaz

- **Zbrojní průkaz** je veřejná listina, která fyzickou osobu opravňuje k nabývání vlastnictví a držení zbraně nebo střeliva do těchto zbraní v rozsahu oprávnění stanovených pro jednotlivé skupiny zbrojního průkazu a v rozsahu těchto oprávnění k jejich nošení
- (věk, zdravotní způsobilost, bezúhonnost, spolehlivost osoby)

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Praha – pól růstu ČR

Ochrana biologického a biografického života

Zákaz mučení

Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován:

1. nelidskému či

2. ponižujícímu

zacházení anebo trestu

Princip svobody jedince

- Každý může činit, co **není zákonem zakázáno**, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon **neukládá**.

Pojetí svobody

Trojí pojetí osobní svobody

1. Snaha zbavit **se pout** – pubertální emancipace
2. Možnost volby – být stále “in”
3. Svoboda jako **hra** neomezuje prostor pro rozhodování – dává mu smysl

Čím se necháváme vést

- **Mrav** – míra konformity - co se dělá a nedělá
- **Morálka** – meze mravu – *nepřidáš se k většině, páchá-li nepravosti – nebát se ničeho, kromě hanby* – Desatero – povinnosti v singuláru bez uvedení sankce,
- **Etika** nejen jednání dovolené, ale hledání nejlepšího – *ať je vaše spravedlnost vyšší než je zákoníků*

Vázanost právního jednání

Právní jednání musí respektovat:

1. **Dobré mravy**
2. **Veřejný pořádek**
3. **Právo** týkající se **postavení osob**, včetně práva na ochranu osobnosti.

Jinak je neplatné

Právní vymezení dobrých mravů

- Každý má povinnost jednat v **právním styku poctivě**.
- Nikdo **nesmí těžit ze svého nepoctivého** nebo **protiprávního činu**.
- Nikdo nesmí těžit ani z **protiprávního stavu**, který vyvolal nebo nad kterým má kontrolu.
- **Zjevné zneužití práva** nepožívá právní ochrany.

Rozhodování

Každé rozhodnutí má tři fáze:

- Do budoucna, když se člověk něčemu chystá (úmysl)
- K přítomnému okamžiku, když právě jedná ve vztahu (taktika)
- Když zpětně hodnotí, co se stalo (soud)

Metafyzická odpovědnost za všechna rozhodnutí

Člověk hledá nejen dobré, ale lepší **nejlepší** (například obchodník)

Nikdy **není** člověk **osvobozen** od rozhodnutí mezi **dobrem a zlem**.

Karl Jaspers – pojetí viny

- **Politická vina** spočívá v tom, že Němci nedokázali zabránit nástupu nacistů, Hitlerovu uchopení moci ani zločinům, které pak jeho režim napáchal.
- **Morální vina** je individualní zavinění vůči jednotlivcům i skupinám, s nímž se každý musí vyrovnat ve svém svědomí. **Přitom odpusit mu může pouze ten, komu se křivda stala**
- **Metafysická**, vina před Bohem jako Stvořitelem.

Odklon od základních práv a svobod

1. **Vytvoření** nějšího a vnitřního **nepřítele** – vyolání dojmu ohrožení společnosti
2. Definice **dělicí linie ve společnosti** (černo-bílé vidění reality) jako **kriterium mravní** – kdo je na “správné” straně.
3. Útok na **svobodu slova** (moderní metody – hypotéka novináře má svou cenu)
4. Útok na **vlastnictví** (využití přirozené závisti)

Právní subjektivita

- Každý je **způsobilý** mít práva.
- Každý má právo na život. Lidský **život** je hoděn ochrany již před narozením.
- Člověk má **právní osobnost** od narození až do smrti
- **Trest smrti** se nepřipouští.
- Porušením práv na život není, jestliže byl někdo zbaven života v souvislosti s jednáním, které podle zákona není trestné.

Soukromoprávní ochrana jedince

Soukromé právo chrání **důstojnost** a **svobodu** člověka i jeho přirozené právo brát se o vlastní štěstí a štěstí jeho rodiny nebo lidí jemu blízkých takovým způsobem, jenž nepůsobí bezdůvodně újmu druhým.

Princip rovnosti

Lidé jsou **svobodní a rovní** v důstojnosti i v právech.

Základní práva a svobody jsou **nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné.**

Každý člověk má vrozená, již samotným rozumem a citem poznatelná přirozená práva, a tudíž se považuje za osobu.

Zákon **stanoví jen meze** uplatňování přirozených práv člověka a způsob jejich ochrany.

Zákaz porušení rovnosti

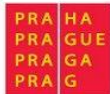
Přirozená práva spojená s osobností člověka nelze zcizit a nelze se jich vzdát; stane-li se tak, nepřihlíží se k tomu.

Nepřihlíží se ani k omezení těchto práv v míře odporující:

1. **zákonu,**
2. **dobrým mravům** nebo
3. **veřejnému pořádku.**

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Praha – pól růstu ČR

Pojetí spravedlnosti

Odplata a vyrovnání

- **Pomsta** akt za utrpěnou pohanu (solidární skupina odpovědných – například rodina viníka, kmen pachatele, vesnice, národ...)
- **Vyrovnaní** – povinnost pachatele (dnes možnost) nahradit způsobenou újmu *hmotnou i nehmotnou* (satisfakce).
- **Individuální odpovědnost** (oko za oko, zub za zub) přeměřená sankce přímo pachateli

Nespravedlnost

Nespravedlnost je spojena s pocitem křivdy

Člověk se jí dopuští tím, že jí

1. aktivně páchá, ačkoliv by neměl - **Komisivní jednání**
2. nebrání, ačkoliv by měl - **Omisivní jednání**

Spravedlnost

Smysl pro dobro těch druhých (všech).

Má **dvě základní** formy:

1. **Retributivní** (odplácející, korektivní). *Vynucovaná Spravedlnost bez síly je **bezmocná**, síla bez spravedlnosti **tyranská**.*
2. **Distributivní** (rozdělovací) - spravedlnost **Aritmetická** (kus jako kus), **Geometrická** (podle zásluh, solidární, komutativní)

Procesní spravedlnost

Právo na **spravedlivý proces**:

1. **Rovné postavení** stran sporu
2. **Faktický přístup** ke spravedlnosti (soudní poplatky)
3. **Obecná důvěra v justici**, že rozhoduje:
 - a. **Spravedlivě** (měří všem stejně)
 - b. **V přiměřené době** (lhůtě)
 - c. **Rozhodnutí jsou účinně vymáhána**

Každý a občan

Práva univerzální – **přirozená** - jsou přiznána každému

Práva vázána na existenci státního občanství – jsou přiznána **jen občanovi**

Zákonné omezení sociálních práv je ve dvojím smyslu:

1. Jsou vázána na **státní občanství**

2. Jsou omezena ve svém **rozsahu**

Zákonná úprava všech **politických práv a svobod** a její výklad a používání musí umožňovat a ochraňovat svobodnou soutěž politických sil v demokratické společnosti.

Kulturní podmínky

- Jako produkty kultury platí jen tak **dlouho, dokud** je daná společnost nejen **užívá a uznává**, ale dokáže také reprodukovat **cílenou** výchovou.
- Rozdílnost kultur nesnižuje univerzální odpovědnost uznávat a chránit **přirozená** lidská práva kdekoliv na světě.

Národnost

- Každý má právo svobodně **rozhodovat** o své **národnosti**.
- **Zakazuje** se jakékoli ovlivňování tohoto rozhodování a všechny způsoby nátlaku směřující k **odnárodňování**.
- Nikomu nesmí být způsobena újma na právech pro uplatňování jeho základních práv a svobod
- Příslušnost ke kterékoli **národnostní** nebo **etnické** menšině **nesmí být nikomu na újmu**.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Praha – pól růstu ČR

Soudní ochrana

Soudní ochrana

Soudní moc vykonávají jménem republiky nezávislé soudy.

Soudní systém České republiky

Soudní moc vykonávají:

1. Ústavní soud

2. Obecné soudy: Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, vrchní, krajské a okresní soudy. (Zákon může stanovit jejich jiné označení.)

3. Nejvyšší správní soud

Ochrana ústavnosti

Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti.

Rozhoduje mimo jiné o:

1. o **zrušení zákonů** nebo jejich jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu s ústavním pořádkem
2. o **zrušení jiných právních předpisů** nebo jejich jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu s ústavním pořádkem nebo zákonem,
3. o ústavní stížnosti proti **pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánů veřejné moci** do ústavně zaručených základních práv a svobod,

Řízení o ústavních stížnostech

Fyzická nebo právnická osoba, jestliže tvrdí, že **pravomocným rozhodnutím** v řízení, jehož byla účastníkem, **opatřením** nebo jiným **zásahem** orgánu veřejné moci bylo porušeno její základní právo nebo svoboda zaručené ústavním pořádkem, může:

1. podat ústavní stížnost ve lhůtě **dvou měsíců** od doručení rozhodnutí o posledním procesním prostředku, který zákon stěžovateli k ochraně jeho práva poskytuje,
2. podat ústavní stížnost ve lhůtě **dvou měsíců** ode dne, kdy se stěžovatel o zásahu orgánu veřejné moci do jeho ústavně zaručených základních práv nebo svobod dozvěděl, nejpozději však do jednoho roku ode dne, kdy k takovému zásahu došlo.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Praha – pól růstu ČR

Obecné soudy

Nezávislost soudů

- Soudci jsou při výkonu své funkce **nezávislí**. Jejich **neustrannost** nesmí nikdo ohrožovat.
- Stát zabezpečuje nezávislost soudců též jejich **hmotným zabezpečením**.
- **Platové poměry** soudců upravuje zákon.
- Soudce nelze proti jeho vůli odvolat nebo přeložit k jinému soudu; výjimky vyplývající zejména z kárné odpovědnosti stanoví zákon.
- Pro činy spáchané při výkonu funkce soudce nebo v souvislosti s výkonem této funkce lze soudce **trestně stíhat nebo vzít do vazby** jen se souhlasem **prezidenta republiky**. (imunita)

Nárok domáhat se ochrany práva

Každý, kdo se cítí ve svém právu zkrácen, může se domáhat ochrany u orgánu vykonávajícího veřejnou moc - „**orgán veřejné moci**“.

Není-li v zákoně stanoveno něco jiného, je tímto orgánem veřejné moci **soud**. (evropská právní úprava)

Právo obrátit se na soud v ČR

- Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u **nezávislého a nestranného soudu** a ve stanovených případech u jiného orgánu.
- Kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, může se obrátit na soud, aby přezkoumal zákonnost takového rozhodnutí, nestanoví-li zákon jinak. **Z pravomoci soudu však nesmí být vyloučeno přezkoumávání rozhodnutí týkajících se základních práv a svobod podle Listiny.**
- Každý má právo na **náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem.**

Právo v soudním řízení

- Každý má právo **odepřít výpověď**, jestliže by jí způsobil nebezpečí trestního stíhání **sobě nebo osobě blízké**.
- Každý má právo na **právní pomoc** v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení.
- Všichni účastníci jsou si v řízení rovni.
- Kdo prohlásí, že **neovládá jazyk**, jímž se vede jednání, má právo na tlumočnicka.

Osoba blízká

1. **Osoba blízká** je příbuzný v řadě **přímé**,
2. **sourozenec a manžel nebo partner** podle jiného zákona upravujícího registrované partnerství (dále jen „partner“);
3. jiné osoby v **poměru rodinném nebo obdobném** se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní.
4. **Má se za to**, že osobami blízkými jsou i osoby sešvagřené nebo osoby, které spolu trvale žijí. (Vyvratitelná právní domněnka)

Zákonný soudce

- Nikdo **nesmí být odňat** svému **zákonnému soudci**. Příslušnost soudu i soudce stanoví zákon.
- Každý má právo, aby jeho věc byla projednána **veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti** a aby se mohl **vyjádřit** ke všem prováděným důkazům.
- Veřejnost může být vyloučena jen v případech stanovených zákonem.

Přenos pravomocí

- **Mezinárodní smlouvou** mohou být **některé pravomoci** orgánů České republiky přeneseny na mezinárodní organizaci nebo instituci.
- K ratifikaci mezinárodní smlouvy je třeba souhlasu Parlamentu, nestanoví-li ústavní zákon, že k ratifikaci je třeba souhlasu daného v referendu.
- (Smlouva o přistoupení ČR k EU uzavřena 16. dubna 2003)

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Praha – pól růstu ČR

Pomoc ze strany veřejného ochránce práv

Obecná působnost

Veřejný ochránce práv působí k ochraně osob před jednáním úřadů a dalších institucí uvedených v tomto zákoně, pokud:

1. je v **rozporu s právem**,

2. **neodpovídá** principům demokratického právního státu a dobré správy,

3. jakož i před jejich **nečinností**,

a tím přispívá k **ochraně základních práv a svobod**.

• Veřejný ochránce vykonává svou funkci **nezávisle a nestranně**.

• Za výkon funkce **odpovídá** ochránce Poslanecké sněmovně

Speciální působnost

1. Veřejný ochránce vykonává působnost ve **věcech práva na rovné zacházení a ochrany před diskriminací**
2. Veřejný ochránce provádí **sledování** zajištění cizinců a **výkonu správního vyhoštění, předání nebo průvozu** zajištěných cizinců a **trestu vyhoštění cizinců**, kteří byli vzati do vyhošťovací vazby nebo kteří vykonávají trest odnětí svobody

Prosazování rovnosti

Ochránce přispívá k **prosazování práva na rovné zacházení** se všemi osobami bez ohledu na jejich **rasu** nebo **etnický původ**, národnost, pohlaví, sexuální orientaci, věk, zdravotní postižení, **náboženské vyznání**, **víru** nebo světový názor a za tím účelem:

1. poskytuje **metodickou pomoc** obětem diskriminace při podávání návrhů na zahájení řízení z důvodů diskriminace
2. **provádí výzkum**,
3. **zveřejňuje zprávy** a **vydává doporučení** k otázkám souvisejícím s diskriminací,
4. **zajišťuje výměnu dostupných informací** s příslušnými evropskými subjekty

Negativní vymezení působnosti

1. Ochránce není **oprávněn zasahovat** do činnosti a **rozhodování úřadů** a zařízení jinak, než jak stanoví zákon
2. Působnost ochránce se **nevztahuje** na Parlament, prezidenta republiky a vládu, na Nejvyšší kontrolní úřad, na zpravodajské služby České republiky, na **orgány činné v trestním řízení, státní zastupitelství** a **na soudy**, s výjimkou orgánů správy státního zastupitelství a státní správy soudů.

Podnět

- **Každý** má právo obrátit se s **písemným podnětem** na ochránce ve věci, která patří do jeho působnosti, podnět lze učinit **také ústně do protokolu**.
- Podnět nesmí být podroben úřední kontrole.
- Podnět nepodléhá poplatku.

Negativní výsledek šetření

Jestliže ochránce šetřením **nezjistí** porušení právních předpisů ani jiná pochybení, písemně o tom **vyrozumí** stěžovatele i úřad.

Pozitivní výsledek šetření

- Zjistí-li ochránce šetřením **porušení právních předpisů** či jiná **pochybení, vyzve** úřad, aby se k jeho zjištění ve lhůtě **30 dnů** vyjádřil.
- Pokud úřad na výzvu sdělí, že **provedl nebo provádí** opatření k nápravě a ochránce tato opatření shledá **dostatečnými, vyrozumí** o tom stěžovatele i úřad.
- Jinak ochránce po **obdržení vyjádření** nebo **marném uplynutí lhůty** sdělí písemně své **závěrečné stanovisko** úřadu a stěžovateli; součástí tohoto stanoviska je návrh **opatření k nápravě**.

Opatření k nápravě

Veřejný ochránce může navrhnout **zejména** tato opatření k nápravě:

1. zahájení řízení o **přezkoumání rozhodnutí**, úkonu nebo postupu úřadu, lze-li je zahájit z úřední moc
2. provedení úkonů k odstranění **nečinnosti**,
3. zahájení **disciplinárního** nebo **obdobného** řízení,
4. zahájení **stíhání** pro trestný čin, přešupek nebo jiný správní delikt,
5. poskytnutí **náhrady** škody nebo **uplatnění nároku** na náhradu škody

Postup úřadu

- Úřad je **povinen do 30 dnů** od doručení závěrečného stanoviska sdělit ochránci, jaká **opatření k nápravě provedl**.
- Jestliže úřad povinnost nesplní, nebo jsou-li opatření k nápravě podle názoru ochránce nedostatečná, ochránce:
 - 1.vyrozumí** nadřízený úřad a není-li takového úřadu, vládu,
 - 2.může o svých zjištěních informovat veřejnost** včetně sdělení **jména a příjmení osob oprávněných jednat jménem úřadu**

Dobrá veřejná správa

- **Dobrá správa** znamená, že veřejná správa je vykonávána jako **služba veřejnosti**.
- Každý, kdo plní úkoly vyplývající z působnosti správního orgánu, má povinnost se k dotčeným osobám chovat **zdvořile a podle možností jim vycházet vstříc**

Poučovací povinnost správního úřadu

- Správní orgán v souvislosti se svým úkonem poskytne dotčené osobě **přiměřené poučení** o jejích právech a povinnostech, je-li to vzhledem k povaze úkonu a osobním poměrům dotčené osoby potřebné

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Praha – pól růstu ČR

Diskriminace

Právo na bezpečnost

- Každý člověk má právo na svobodu a osobní **bezpečnost**
- Zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, **ochrana jejích demokratických základů a ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot** je základní **povinností státu**.
- Nikdo jiný nemá povinnost zajistit bezpečnost jedince.(Domobrana, soukromé služby...)

Mezinárodní zákaz diskriminace

- **Normy smluvního státu** o státním občanství nesmějí rozlišovat nebo obsahovat postup rovnající se diskriminaci z důvodů pohlaví, náboženství, rasy, barvy pleti nebo národnostního či etnického původu.
- Každý smluvní stát se bude řídit **zásadou nediskriminování mezi svými státními občany**, ať nabyli státního občanství narozením nebo je získali později.

Zákaz diskriminace

Základní práva a svobody se **zaručují všem** bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.

Formy diskriminace

Diskriminace je přímá a nepřímá.

Za diskriminaci se považuje i

- 1.obtěžování,
- 2.sexuální obtěžování,
- 3.pronásledování,
- 4.pokyn k diskriminaci a
- 5.navádění k diskriminaci.

Přímá diskriminace

Přímou diskriminací se rozumí takové **jednání**, včetně **opomenutí**, kdy se s jednou osobou zachází **méně příznivě**, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve **srovnatelné situaci**, a to z důvodu rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru.

Nepřímá diskriminace

Nepřímou diskriminací se rozumí takové **jednání** nebo **opomenutí**, kdy na základě **zdánlivě neutrálního ustanovení**, kritéria nebo praxe je z některého z důvodů diskriminace znevýhodněna oproti ostatním.

Nepřímou **diskriminací není**, pokud toto ustanovení, kritérium nebo praxe je objektivně odůvodněno legitimním cílem a prostředky k jeho dosažení jsou přiměřené a nezbytné.

Obtěžování

Obtěžováním se rozumí **nežádoucí chování** z důvodu z důvodu rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru,

1.jehož záměrem nebo důsledkem je **snížení důstojnosti** osoby a vytvoření zastrašujícího, nepřátelského, ponižujícího, pokořujícího nebo urážlivého **prostředí**, nebo

2.které může být oprávněně vnímáno jako **podmínka pro rozhodnutí** ovlivňující výkon práv a povinností vyplývajících z právních vztahů.

Speciální diskriminace

Za diskriminaci z důvodu pohlaví se považuje i diskriminace z důvodu:

1. těhotenství,
2. mateřství nebo
3. otcovství a z
4. důvodu pohlavní identifikace

Co není diskriminace

Diskriminací není rozdílné zacházení z **důvodu věku** v přístupu k **zaměstnání nebo povolání**, pokud je

1. vyžadována podmínka **minimálního věku, odborné praxe** nebo **doby zaměstnání**, která je pro řádný výkon zaměstnání nebo povolání nebo pro přístup k určitým právům a povinnostem spojeným se zaměstnáním nebo povoláním nezbytná, nebo
2. pro řádný výkon zaměstnání nebo povolání potřebné odborné vzdělávání, které je **nepřiměřeně dlouhé** vzhledem k datu, ke kterému osoba ucházející se o zaměstnání nebo povolání dosáhne důchodového věku podle zvláštního zákon

Požadavky na výkon zaměstnání a povolání

Diskriminací není **rozdílné zacházení** ve věcech práva na zaměstnání, přístupu k zaměstnání nebo povolání, ve věcech pracovních, služebních poměrů nebo jiné závislé činnosti, pokud je k tomu věcný důvod spočívající v **povaze vykonávané práce nebo činnosti a uplatněné požadavky jsou této povaze přiměřené.**

Diskriminací z důvodu pohlaví není rozdílné zacházení ve věcech přístupu nebo **odborné přípravě k zaměstnání** nebo povolání, pokud je k tomu věcný důvod spočívající v povaze vykonávané práce nebo činnosti a uplatněné požadavky jsou této povaze přiměřené

Ochrana slabších

Diskriminací není rozdílné zacházení uplatňované za účelem **ochrany žen** z důvodu těhotenství a mateřství, osob se **zdravotním postižením** a za účelem **ochrany osob mladších 18 let** nad rámce stanovené zvláštními právními předpisy, jestliže prostředky k dosažení uvedených cílů jsou přiměřené a nezbytné.

Právo na ochranu

Dojde-li k porušení práv a povinností vyplývajících z práva na rovné zacházení nebo k diskriminaci, má ten, kdo byl tímto jednáním dotčen, právo se u **soudu** zejména domáhat, aby

1. bylo **upuštěno** od diskriminace, aby
2. byly **odstraněny následky** diskriminačního zásahu a
3. aby mu bylo dáno přiměřené **zadostiučinění**

Obrácené důkazní břemeno

Pokud žalobce uvede před soudem skutečnosti, ze kterých lze dovodit, že ze strany žalovaného došlo k přímé nebo nepřímé diskriminaci například

a) na základě rasového nebo etnického původu, náboženství, víry, světového názoru v oblasti pracovní nebo jiné závislé členství a činnosti v profesních komorách,

b) na základě rasového nebo etnického původu při poskytování zdravotní a sociální péče, v přístupu ke vzdělání a odborné přípravě, přístupu k bydlení, členství v zájmových sdruženích,

je **žalovaný povinen dokázat, že nedošlo k porušení zásady rovného zacházení.**

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Praha – pól růstu ČR

Svoboda svědomí, pohybu a pobytu

Svoboda pohybu a pobytu

- Svoboda **pohybu a pobytu** je zaručena.
- Každý, kdo se oprávněně zdržuje na území České republiky, má právo svobodně je opustit.
- Tyto svobody mohou být omezeny zákonem, jestliže je to nevyhnutelné pro bezpečnost státu, udržení veřejného pořádku, ochranu zdraví nebo ochranu práv a svobod druhých a na vymezených územích též z důvodu ochrany přírody.
- Každý občan má právo na svobodný vstup na území České republiky. Občan nemůže být nucen k opuštění své vlasti.
- Cizinec může být vyhoštěn jen v případech stanovených zákonem.

Svoboda pohybu po EU

Unie poskytuje **svým občanům prostor svobody, bezpečnosti a práva bez vnitřních hranic**, ve kterém je zaručen volný pohyb osob ve spojení s vhodnými opatřeními týkajícími se ochrany vnějších hranic, **azylu, přistěhovalectví** a předcházení a potírání zločinnosti.

Prostor pro pohyb určuje stát

- Žadatelé o azyl se mohou volně pohybovat na území České republiky nebo na území, které jim Česká republika vymezí.
- Vymezené území pouze nesmí narušovat nedotknutelnost soukromí.

Administrativní omezení pobytu

- Česká republika může z důvodů veřejného zájmu nebo veřejného pořádku, nebo je-li to nutné pro účely rychlého vyřízení a účinného prověření žádosti, stanovit místo pobytu žadatele o azyl.
- Dokonce Česká republika, je-li to nezbytné, například z právních důvodů nebo z důvodu veřejného pořádku, může v souladu s vnitrostátními předpisy nařídit žadateli, aby se zdržoval na určeném místě.

Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání

- Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání je zaručena. Každý má právo změnit své náboženství nebo víru anebo být bez náboženského vyznání.
- Každý má právo svobodně projevovat své náboženství nebo víru buď sám nebo společně s jinými, soukromě nebo veřejně, bohoslužbou, vyučováním, náboženskými úkony nebo zachováváním obřadu.
- Závazek mezinárodní i ústavní

Povinnost vůči uprchlíkům

- Česká republika je povinna zacházet s uprchlíky žijícími na jejich území alespoň stejným způsobem jako se svými vlastními občany ve všech otázkách, které se týkají svobody náboženství, jakož i svobody náboženské výchovy jejich dětí

Právo na vzdělání

- **Každý** má právo na **vzdělání**. Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon.
- Občané mají právo **na bezplatné vzdělání v základních a středních školách**, podle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách.
- Zákon stanoví, za jakých podmínek mají občané při studiu právo na pomoc státu.

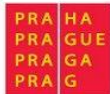

Evropské právo na vzdělání

- Každý člověk má právo na **výchovu a vzdělání**, jakož i na přístup k odborné a soustavné přípravě na výkon povolání.
- Toto právo zahrnuje možnost absolvovat bezplatnou povinnou školní docházku.
- Svoboda zřizovat vzdělávací zařízení v souladu s demokratickými principy, jakož i **právo rodičů** zajišťovat výchovu a vzdělávání svých dětí ve shodě s jejich **vlastním náboženským**, **filozofickým**, či **pedagogickým** přesvědčením jsou respektovány v souladu se zákony jednotlivých států, které upravují uplatňování těchto svobod a práv.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Praha – pól růstu ČR

Občanství

Vztah fyzické osoby ke státu

Dle právního vztahu fyzické osoby ke státu rozlišujeme **tři typy fyzických osob ve státě**:

1. **Státní občan** - má specifický státoobčanský poměr ke státu.
2. **Cizinec** - má tentýž poměr jako státní občan, avšak k jinému státu, platí pro něj cizinecký režim, řídí se cizineckým právem.
3. **Bezdomovec** - je bez státoobčanského poměru k jakémukoli státu

Státní občanství

Každý stát podle svého vlastního práva stanoví, kdo jsou jeho státní občané.

Rozměr státního občanství

Státní občanství má rozměr vnitrostátní a mezinárodní.

Patří do práva veřejného, a v jeho rámci zejména do práva:

1. **ústavního** - základy vztahu jedince a státu, vztahy navenek;
2. **trestního** - stíhání za porušení věrnosti státu, vlastizrada, válečná zrada atd.;
3. **správního** - evidence obyvatel, státoobčanské řízení, doklady;
4. **finančního** - poplatky při nabývání, pozbývání a osvědčování státního občanství;
5. **mezinárodního veřejného** - smlouvy s jinými státy o dvojím občanství, právo na diplomatickou ochranu;
6. **mezinárodního soukromého** – státní občanství funguje jako hraniční ukazatel

Státní občanství EU

- EU zavedla **společné občanství** pro státní příslušníky svých zemí.
- Ve všech svých činnostech dodržuje Unie zásadu rovnosti svých občanů, kterým se dostává od jejích orgánů, institucí a jiných subjektů stejné pozornosti.
- **Občanem Unie** je každá osoba, **která má státní příslušnost členského státu.**
- Občanství Unie **doplňuje** občanství členského státu, nenahrazuje je.

Zastoupení občanů v EU

- Občané jsou na úrovni Unie přímo zastoupeni v **Evropském parlamentu**.
- Každý občan má právo podílet se na demokratickém životě Unie. Rozhodnutí jsou přijímána co nejotevřeněji a co nejbližší občanům.

Občanská iniciativa

- Nejméně **jeden milion** občanů Unie pocházejících z podstatného počtu členských států se může ujmout iniciativy a vyzvat Evropskou komisi, aby v rámci svých pravomocí **předložila vhodný návrh** k otázkám, k nimž je podle mínění těchto občanů nezbytné přijetí **právního aktu Unie** pro účely provedení Smluv.
- Téma občanské iniciativy musí spadat do některé z **oblastí, ve kterých má Evropská komise pravomoc navrhopvat právní akty**

Provedení občanské iniciativy

- Iniciativu organizuje vždy **výbor občanů** složený alespoň ze sedmi osob, které mají bydliště nejméně v 7 různých členských státech.
- Členové výboru musí být **občané EU, kteří dosáhli věku, jenž je opravňuje hlasovat ve volbách** do Evropského parlamentu (tj. 18 let s výjimkou Rakouska, kde je tato hranice stanovena na 16 let).
- Občanskou iniciativu nemohou iniciovat organizace. Smí ale navržené iniciativy propagovat a podporovat za předpokladu, že tak činí podle zásad transparentnosti.
- Než začne výbor občanů sbírat prohlášení o podpoře, musí svůj návrh zaregistrovat na internetových stránkách EU. Od chvíle, kdy je registrace potvrzena, mají organizátoři **jeden rok** na shromáždění dostatečného počtu podpisů.

Mezinárodní zásady úpravy nároku na státní občanství

- Každý **má právo** na státní občanství (ne však k jakémukoliv státu) je třeba se vyhýbat stavu, kdy osoba je **bez státní příslušnosti**.
- **Nikdo nesmí být svévolně zbaven** svého státního občanství
- Uzavření ani zánik **manželství** mezi státním občanem smluvního státu a cizincem, ani **změna státního občanství** jedním z manželů za trvání manželství se **nedotýká** automaticky státního občanství druhého z manželů.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Praha – pól růstu ČR

Česká právní úprava

Státní občanství

Nabývání a pozbývání státního občanství České republiky stanoví zákon.
Nikdo nemůže být proti své vůli zbaven státního občanství.

Nabývání státního občanství

1. narozením
2. určením otcovství,
3. nalezením na území České republiky,
4. udělením,
5. prohlášením,
6. v souvislosti se svěřením do ústavní, pěstounské nebo jiné formy náhradní péče

Udělení státního občanství

- O udělení státního občanství České republiky **rozhoduje ministerstvo vnitra.**
- Na udělení státního občanství České republiky **není právní nárok.**

Všeobecné podmínky pro udělení státního občanství

- Státní občanství České republiky lze udělit, pokud je žadatel **integrován do společnosti** v České republice, zejména pokud jde o integraci z hlediska rodinného, pracovního, nebo sociálního, a splňuje ostatní podmínky stanovené v zákoně.
- Státní občanství České republiky nelze udělit žadateli, který **ohrožuje** bezpečnost státu, jeho svrchovanost a územní celistvost, demokratické základy, životy, zdraví, nebo majetkové hodnoty.

Podmínka pobytu

Povolený **trvalý pobyt nepřetržitě** ke dni podání žádosti:

1. po dobu **alespoň 5 let**,
2. po dobu alespoň 3 let, jde-li o žadatele, který je **občanem státu Evropské unie**
3. po dobu, která společně s bezprostředně předcházejícím oprávněným pobytem na území České republiky dosahuje alespoň 10 let.
4. Do doby pobytu požadované podle bodů 2. a 3. se započítává doba jakéhokoli oprávněného pobytu na území České republiky před dosažením 18 let věku.

Další podmínky pobytové

Státní občanství České republiky lze udělit žadateli staršímu 15 let, který:

1. nebyl pravomocně odsouzen pro **nedbalostní trestný čin k nepodmíněnému trestu odnětí svobody**, nebo pro **úmyslný trestný čin**, i kdyby mu byl uložen podmíněný trest odnětí svobody
2. pokud se v České republice zdržuje po dobu **kratší 10 let**, ve státě, jehož je státním občanem, nejde-li o žadatele, kterému byla na území České republiky udělena mezinárodní **ochrana formou azylu nebo doplňkové ochrany**.

Znalost jazyka

Státní občanství České republiky lze udělit žadateli, který prokáže znalost českého jazyka.

Na úrovni: European Consortium for the Certificate of Attainment in Modern Languages „B1“

Znalost ústavního systému

Státní občanství České republiky lze udělit žadateli, který prokáže

1. základní **znalost** ústavního systému České republiky a
2. základní **orientaci** v kulturně-společenských, zeměpisných a historických reáliích České republiky.

Výjimka z povinnosti prokázání znalosti českého jazyka a ústavního pořádku

Tyto podmínku **nemusí splnit** žadatel,

- 1.který doloží, že v minulosti absolvoval alespoň po dobu 3 školních let základní, střední, nebo vysokou školu, na kterých byl vyučovacím jazykem český jazyk,
- 2.žadatel, který je ke dni podání žádosti mladší 15 nebo starší 65 let, nebo
- 3.žadatel s tělesným nebo mentálním postižením, které mu znemožňuje osvojit si znalost českého jazyka.

Dodržování povinností odvodů, poplatků a daní

Státní občanství České republiky lze udělit žadateli, který v posledních 3 letech předcházejících dni podání žádosti neporušil závažným způsobem

1. povinnosti vyplývající z jiných právních předpisů upravujících vstup a **pobyt cizinců** na území České republiky,
2. **veřejné** zdravotní **pojištění**, sociální zabezpečení, důchodové pojištění, zaměstnanost, daně, cla, odvody a poplatky,
3. **vyživovací povinnost** vůči dítěti, které má trvalý pobyt na území České republiky, nebo
4. **veřejnoprávní povinnosti k obci**, ve které je žadatel přihlášen k pobytu, jde-li o povinnosti uložené obcí v samostatné působnosti

Prokázání zdroje příjmů

Státní občanství České republiky lze udělit žadateli, který prokáže

1. **výši a zdroje** svých příjmů,
2. popřípadě splnění **oznamovací povinnosti** při přeshraničním převozu nebo bezhotovostní převod finančních prostředků z ciziny a
3. že ze svých příjmů v deklarované výši **odvádí daň**, pokud podle jiného právního předpisu tuto povinnost neplní jiná osoba.

Nezneužívání sociálního systému

Státní občanství České republiky lze udělit žadateli, který prokáže, že jeho pobyt na území České republiky v posledních 3 letech předcházejících dni podání žádosti výrazně a bez vážných důvodů nezatěžoval systém státní sociální podpory nebo systém pomoci v hmotné nouzi.

Výrazné zatížení systému

Výrazným zatížením systému státní sociální podpory nebo systému pomoci v hmotné nouzi se rozumí, že žadatel je **převážně závislý** na dávkách poskytovaných ze systému státní sociální podpory nebo systému pomoci v hmotné nouzi, **pokud** se nejedná o osobu, která je vyloučena z výkonu výdělečné činnosti z důvodu svého zdravotního stavu, připravuje se na budoucí povolání, nebo čerpá mateřskou či rodičovskou dovolenou, nebo soustavně pečuje o jinou osobu, která je na takovou péči odkázána.

Co nelze prominout

1. Bezúhonnost
2. Deklarace zdrojů svých příjmů

Všechny ostatní podmínky lze prominout

Udělení státního občanství státním zájmu

Ministerstvo může udělit státní občanství České republiky žadateli, který má na území České republiky **povolen trvalý pobyt** a udělení státního občanství České republiky by bylo **významným přínosem pro Českou republiku** z hlediska vědeckého, vzdělávacího, kulturního, sportovního, slouží k plnění mezinárodních závazků České republiky nebo účelům humanitárním, nebo je v jiném státním zájmu. Žadatel i v tomto případě musí splňovat **podmínku bezúhonnosti**

Právo občanů národnostních a etnických menšin

Příslušnost ke kterékoli národnostní nebo etnické menšině nesmí být nikomu na újmu.

Občanům tvořícím **národnostní nebo etnické menšiny** se zaručuje všestranný rozvoj, zejména právo společně s jinými příslušníky menšiny rozvíjet **vlastní kulturu**, právo rozšiřovat a přijímat informace v jejich **mateřském jazyku** a sdružovat se v národnostních sdruženích.

Mají nárok na:

1. na vzdělání v jejich jazyku,
2. užívat jejich jazyka v úředním styku
3. účasti na řešení věcí týkajících se národnostních a etnických menšin

Zákon o právech příslušníků národnostních menšin

Česká republika

1. **Respektuje** identitu příslušníků národnostních menšin jako jednotlivců i skupiny projevující se zejména **vlastní kulturou, tradicemi či jazykem,**
2. Má na zřeteli vytváření **multikulturní společnosti** a usilujíc o **harmonické soužití** národnostních menšin s většinovým obyvatelstvem

Zákaz evidence

- Orgány veřejné správy **nevedou evidenci příslušníků národnostních menšin.**
- Údaje o přihlášení se k národnosti získané těmito orgány při sčítání lidu nebo podle jiného zvláštního zákona, které umožňují určení příslušnosti k národnostní menšině, **nesmějí být použity pro jiný účel, než pro který byly shromážděny** a uloženy, a po statistickém zpracování musejí být zničeny.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Praha – pól růstu ČR

Práva dítěte

Úmluva o právech dítěte

- Pro účely úmluvy se dítětem rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.

Závazek států

- Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte na svobodu **myšlení, svědomí a náboženství**.
- Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají **práva a povinnosti rodičů**, a v odpovídajících případech zákonných zástupců, usměrňovat dítě při výkonu jeho práva způsobem, který odpovídá jeho rozvíjejícím se schopnostem.
- Svoboda projevat náboženství nebo víru může být podrobena pouze takovým omezením, jaká předepisuje zákon a která jsou nutná k **ochraně veřejné bezpečnosti, pořádku, veřejného zdraví nebo morálky nebo základních práv a svobod jiných**

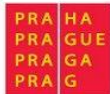

Charta EU- právo dítěte

- Děti mají právo na **ochranu a péči** nezbytnou pro jejich zdravý vývoj. Mohou svobodně **vyjadřovat svůj názor**.
- Ten je zvažován v souvislosti s otázkami, které se jich týkají, a v závislosti na jejich **věku a zralosti**.
- Veškeré jednání týkající se dětí, ať již ze strany veřejné či soukromé instituce, musí být vedeno v první řadě se zřetelem k **vyššímu zájmu dítěte**.
- Každé dítě má právo udržovat pravidelně **osobní vztahy a přímý kontakt s oběma rodiči**, pokud to není v rozporu s jeho zájmem.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Praha – pól růstu ČR

Azyl

Nárok na udělení azylu

Česká republika **poskytuje** azyl cizincům pronásledovaným za uplatňování politických práv a svobod.

Azyl může být **odepřen** tomu, kdo jednal v **rozporu se základními lidskými právy a svobodami**.

Evropské právo na azyl

Právo na azyl je zaručeno ve shodě s právními předpisy ženevské úmluvy z 28. července 1951 a protokolu z 31. ledna 1967 vztahujících se k postavení uprchlíka a v souladu se zakládající smlouvou o Evropském společenství.

Mezinárodní definice uprchlíka

- Osoba, se nachází **mimo svou vlast** a má **oprávněné obavy** před **pronásledováním** z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, **je neschopna přijmout**, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám, **odmítá** ochranu své vlasti; totéž platí pro osobu bez státní příslušnosti nacházející se mimo zemi svého dosavadního pobytu následkem shora zmíněných událostí, a která vzhledem ke shora uvedeným obavám se tam nechce nebo nemůže vrátit.

Mezinárodní závazek uprchlíka

Každý uprchlík má povinnosti vůči zemi, ve které se nachází, což znamená v zásadě, že se musí **podrobit zákonům a nařízením**, jakož i **předpisům** týkajícím se udržování **veřejného pořádku** této země.

Mezinárodní zákaz diskriminace uprchlíků

Smluvní státy se zavazují dodržovat ustanovení této úmluvy vůči **uprchlíkům** bez rozlišování rasy, náboženství nebo země původu.

Mezinárodní respekt k náboženství

Smluvní státy se zavazují zacházet s uprchlíky žijícími na jejich území alespoň stejným způsobem jako se svými vlastními občany ve všech otázkách, které se týkají **svobody náboženství**, jakož i **svobody náboženské výchovy jejich dětí**.

Přístup k soudům

- Uprchlík má zaručen **svobodný přístup ke všem soudům** na území smluvních států.
- Uprchlík má právo na území smluvního státu, ve kterém má trvalý pobyt, na stejné zacházení, jakého se dostává vlastním občanům tohoto státu v otázkách svobodného přístupu k soudům, včetně právní pomoci a vyjmutí z cautio judicatum solvi. (jistota na náklady řízení)
- V jiných smluvních státech, než kde je uprchlík trvale usídlen, musí užívat **stejného zacházení** jako státní příslušníci země jeho trvalého pobytu.

Žádost o azyl v České republice

Žádostí o udělení mezinárodní ochrany je projev vůle cizince, z něhož je zřejmé, že hledá v České republice ochranu před pronásledováním nebo před hrozící vážnou újmou

Typy azylu

1. **Ústavní** (konvenční) azyl
2. Azyl za účelem **sloučení rodiny**
3. **Humanitární azyl** (z důvodů zvláštního zřetele hodných, nejsou –li splněny podmínky ústavního azylu.
4. **Doplňková ochrana** z důvodu nebezpečí vážné újmy

Ústavní azyl

Azyl se cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že cizinec

- a) **je pronásledován** za uplatňování politických práv a svobod, (**stíhání s nepřátelským úmyslem**) nebo
- b) **má odůvodněný strach** z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště. (**reflexe nacistické a komunistické diktatury**)

Selhání vlastního státu

Vymezení pojmů

- Neexistuje jednotný výklad pojmů: „pronásledování“ a „odůvodněný strach“.

Nutné podmínky

1. Žadatel se musí nacházet **mimo zemi** svého původu
2. Musí mít **odůvodněný** strach
3. Jemu hrozící újma musí dosahovat intenzitu **pronásledování**
4. Pronásledování je ze **zákonných důvodů**
5. Ochrana zemi původu **selhala**
6. Nesmí se na něho vztahovat **vylučovací klause** (nemožnost udělit azyl ze zákona)

Charakter pronásledování

1. Spáchané státem
2. Podporované státem
3. Tolerované státem
4. Přítomné na území státu, který **odmítá nebo není s to** poskytnout ochranu

Azyl za účelem sloučení rodiny

Rodinnému příslušníkovi azylanta, jemuž byl udělen azyl, se v případě **hodném zvláštního zřetele** udělí azyl za účelem sloučení rodiny, i když v řízení o udělení mezinárodní ochrany nebude v jeho případě zjištěn důvod pro udělení mezinárodní ochrany.

Rodinným příslušníkem se pro účely sloučení rodiny rozumí

- a) manžel nebo partner azylanta,
- b) svobodné dítě azylanta mladší 18 let,
- c) rodič azylanta mladšího 18 let,
- d) zletilá osoba odpovídající za nezletilou osobu bez doprovodu
- e) svobodný sourozenec azylanta mladší 18 let.

Předpoklad pro možnost sloučení

Předpokladem udělení azylu za účelem sloučení rodiny manželu azylanta je **trvání manželství** před udělením azylu azylantovi. Předpokladem udělení azylu za účelem sloučení rodiny partnerovi azylanta je **trvání partnerství** před udělením azylu azylantovi.

V případě **polygamního manželství**, má-li již azylant manžela žijícího s ním na území České republiky, nelze udělit azyl za účelem sloučení rodiny další osobě, která je podle právního řádu jiného státu manželem azylanta.

Humanitární azyl

Jestliže v řízení o udělení mezinárodní ochrany nebude zjištěn důvod pro udělení mezinárodní ochrany ústavního (konvenčního) azylu, lze v případě **hodném zvláštního zřetele** udělit azyl z **humanitárního důvodu**.

(nemocný žadatel z oblasti postižené humanitární katastrofou, epidemií....)

Doplňková ochrana

- Doplnková ochrana se udělí **cizinci**, který **nesplňuje důvody pro udělení azylu**, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jeho případě jsou **důvodné obavy**, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu **hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu**, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště.

Pojem vážné újmy

1. uložení nebo vykonání **trestu smrti**,
2. **mučení nebo nelidské či ponižující zacházení** nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu
3. **vážné ohrožení života** civilisty nebo jeho lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situaci mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu,
4. pokud by vycestování cizince bylo v **rozporu s mezinárodními závazky** České republiky.

Doplňková ochrana za účelem sloučení rodiny

- Rodinnému příslušníkovi osoby požívající doplňkové ochrany se v případě **hodném zvláštního zřetele udělí doplňková ochrana** za účelem **sloučení rodiny**, i když v řízení o udělení mezinárodní ochrany nebude v jeho případě zjištěn důvod pro její udělení.

Vyloučení možnosti udělit azyl

Azyl nelze udělit, je-li důvodné podezření, že cizinec, který podal žádost o udělení mezinárodní ochrany:

1. se **dopustil trestného činu** proti míru, válečného trestného činu nebo trestného činu proti lidskosti ve smyslu mezinárodních dokumentů obsahujících ustanovení o těchto trestných činech
2. se dopustil před vydáním rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany **vážného nepolitického zločinu nebo zvláště krutého činu**, i když byl údajně spáchán s **politickým cílem** mimo území, nebo
3. se dopustil činů, které jsou v **rozporu se zásadami a cíli** Organizace spojených národů.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Praha – pól růstu ČR

Kulturní jinakost – kultura islámu

Počátek islámského práva

- Mohamed útěk do obce Jatrib 622 n.l. – přijmenováno na město Prorokovo **Medína**
- Vytořena **Medínská ústava** (jednota moci zákonodárné, výkonné i soudní)
- Mohamed soustředí ve svých rukách veškerou moc – **jednota moci**
- Islamizace politiky založené na jednotě moci – vážná hrozba

Charakteristické rysy

- Právo **zjevené**, nebylo přijato žádným zákonodárným sborem, není možné ho novelizovat
 1. Neměnné
 2. Nezměnitelné,
 3. Nereformovatelné
- Upravuje nejen vztahy mezi lidmi, ale i **vůči Bohu**
- Usiluje o regulaci **veškerého lidského chování**– tím je historicky podmíněno (lidské a tím právní vztahy se vyvíjejí)

Struktura lidských činů

- **Fard** - činy povinné podle Koránu (individuální – půst, kolektivní gihad)
- **Sunna** - doporučené podle Prorokových výroků
- **Mubah** – činy indiferentní
- **Makruh** činy zavrženíhodné
- **Harám** činy zakázané, hříšné a trestné

Závazkové právo – právní úkony

- **Sahih**- Správné a platné
- **Makrúh** - Nefér, i když formálně platné
- **Fásid** - Zakažené, nevyhovující ani po formální stránce související s něčím nepatřičným
- **Batil** – Neplatný nulitní

Princip personality

- **Muslimové** - podřízeny islámskému právu (např. náboženská daň: **zakát**)
- **Nemuslivové** mimo působnost islámského práva - daň z hlavy (**gizja**) a daň z půdy (**charág**)
- Jinověrci jsou ponecháni vlastním soudům, nepodléhají soudní autoritě islámského práva

Princip teritoriality

- **Nelze trestat** muslima (a tím méně jinověrce) za spáchání trestného činu **mimo území islámského státu**
- Lze trestat **nemuslima** za spáchání trestného činu **na území islámského státu**
- **Šaría** se plně uplatňuje **jen na území islámského státu** (dar al-islam)

Heterogennost islámského práva

- **Právo sunnitské** (nástupcem Mohammeda je člověk volený komunitou z členů Prorokova rodu)
- **Právo šíitské** (nástupcem je nejbližší příbuzný Proroka) (Dnes 10% muslimů. Pouze v Iránu jde o jednoznačně dominantní náboženství.)
- Odpovědnost vůči Bohu, společný prvek ovou hlavních směrů

Prolínání právních systémů

- **Anglo-muhammadan law** – v britských koloniích (například neakceptování listin jako důkazů –pouze svědectví očitého svědka)
Nejvyšší soud Privy Council
- **Droit musulman algérien** –nejvyšší soud Chambre de revision musulmane
- Vliv Západu ve 20. století se šaría uplatňuje **jen v rodinném právu**
- 21. století rehabilitace islámského práva nejen normy, ale i principy, na kterých šaría stojí, zavádění trestů podle šaría

Prameny islámského práva

1. Korán
2. Sunna
3. Igmá
4. Qijás

Korán

- Korán (recitace) je hlavní náboženský text **islámu**, který se skládá z recitací Mohameda (proroka islámu) během posledních 23 let jeho života. Muslimové věří, že verše koránu mu diktoval **archanděl Gabriel** jako zprávy od boha (Aláha)
- Muhammad tvrdil, že korán, stejně jako Bible a Tóra, je obrazem dokonalého slova Božího, tzv. „Matka knih“

Eschatologický charakter

Podle koránu budou v den posledního soudu všichni lidé rozděleni podle svých skutků na tři skupiny ([56:7–14](#)).

1. Po **pravici** budou stát ti **věřící**, kteří za svého života konali dobré skutky (a opakovaně je zdůrazňováno, že nestačí být ani pouze věřící, ani pouze dobrý),
2. po **levici** pak **nevěřící a hříšníci**.
3. ve **třetí skupině** jsou „**předáci**“, význam zmínky o nich je nejasný, snad má jít o posly a proroky, kteří budou zvlášť blízko Bohu.

Korán

- 114 súr (súra-kapitola) 6236 veršů (ája) z toho jen asi 350 súr(1/10) lze považovat za právní dokument
- Korán se zabývá trestnými činy jako je **vražda, krádež, loupežné přepadení na cestách, cizoložství, křivé obvinění z cizoložství a opilství**, u ostatních trestných činů nechává na komunitě, aby určila druhy trestů.
- Korán pouze určuje obecné principy chování

Sunna

- **Sunna** (stezka) – normy jsou komplementární ke Koránu
- **Verbální** (zahrnuje výroky Proroka),
- **Skutková** (obsahuje činy Proroka, jak řešil problémové otázky)
- **Konkludentní** (výroky a činy jiných osob, které Prorok schválil výslovně nebo svým mlčením nezavrhl.)

Sunna jako pramen vedle Koránu

1. Potvrzuje
2. Doplnjuje
3. Vysvětluje
4. Stanovuje (pravidlo není v Koránu – například ukamenování vdané cizoložnice)

Tradenti sunny

- **Druhové Prorokovi** – součastníci Mohammedovi (Celkem 140 000)
- **Následovníci** – ti, kdo se mohli alespoň teoreticky setkat s generací Druhů Prorokových,
- **Následovníci následovníků** (až rok 220 AH)
- **Následovníci Následovníků Následovníků.**

Tradent

- Muslim
- **Způsobilá** osoba (ne dítě nebo blázen)
- Osoba **čestná** – v okamžiku tradice nesměla spáchat velký hřích nebo množství hříchů menších
- Musí být vybavena **dobrou pamětí**
- Musela slyšet zprávu **přímo od zdroje**
- Zpráva měla být známá **širšímu okruhu osob**

Igmá

- **Jednomyslná shoda představitelů muslimské komunity – původně všech věřících – následně shoda teologického centra, muslimských učenců**
- Mohammedův výrok: **“Má komunita se nikdy neshodne na omylu.”**
- Korán a sunna jsou východisky, podklady pro Igmá.
- Někteří učenci vyžadují navíc smrt konstituentů koncesu, neboť zemřelý již nemění názor.

Quijas

- Meřítko, **analogie**, rozvíjení práva s ohledem na vývoj vztahů, rozšíření působnosti běžných norem, nejde o výjimky
- Příklad Koran zakazuje obchodování během času modlitby – quijas – **zákaz všech právních úkonů** – jakýkoliv by rušil modlitbu
- Zákaz pítí vína – rozšířeno – zákaz používání drog a vůbec intoxikace

Vedlejší prameny

- **Maslaha** – veřejný zájem - prospěch jednotlivce i komunity – pozitiva
- Příklad – zákaz sekat ruce zloději **během hladomoru**
- Istisháb – dedukce
- Urf- zvyk

Istishab

- **Jistota** nemůže být **zpochybněna** podezřením
- Nikdo nemůže být nucen cokoliv konat, nepředepisuje-li to právo,
- Přípustnost je původním stavem – **vše primárně bylo přípustné** – opakem jsou vztahy mezi mužem a ženou – platí **vše je zakázané, co není výslovně povoleno**

Urf

- Představuje obecný široce pojatý fenomén (nestačí praxe skupiny lidí)
- Ujednání stran má přednost před zvykem
- Stačí souhlas většiny, nemusí být souhlas všech (Igmá)

Povinnosti člověka vůči Bohu

- Nevynutilené závazky - pouze **metafyzické sankce**
- Před Bohem nelze skrýt vůbec nic, ani úmysl
- Božímu soudu neunikne nikdo

Čistota (tahára)

Opak poskvrnění

1. Hmotné

2. Mentální

3. Težké (pohlavní styk...)

4. Lehké (dotek vína, lihovin, psa, vepře..)

Nutné **omytí** (u těžkého znečištění celého těla, vypláchnutí úst a nosu)
a **zbožné předsevzetí**, myšlenka na Boha

Pilíře víry

1. Vyznání víry (**šaháda**)
2. Modlitba (**salát**)
3. Náboženská daň /almužna (**zakát**)
4. Poutí do Mekky (**hadždž**) alespoň jednou za život.
5. Všeobecné úsilí o upevňování a šíření víry (**džihád**)

Vyznání víry (šaháda)

- Není boha kromě **Boha** a **Mohamed** je posel Boží
- Je jen jediný Bůh
- Andělé Boží u božího trůnu
- Víra v Bohem zjevené knihy Tóra, Evangelium Korán
- Víra v Boží proroky: Adam.....Ježíš, Jan Křtitel...Mohamed
- Soundý den a posmrtný život
- **Víra v primát Boha nad člověkem**

Modlitba (salát)

Hlavní každodenní povinnost muslima

- **Čistota místa** modlitby
- **Odění** (muž zahalen od pupku ke kolenům, žena zahalena kromě rukou zápěstí a obličeje)
- Modlitební směr **k Mekce**
- Modlitební **časy**

Čas modlitby

1. První – západ slunce
 2. Druhá dvě hodiny po setmění
 3. Třetí za svítání
 4. Čtvrtá v poledne
 5. Pátá v pozdním odpoledni
- Páteční polední modlitba povinná – musejí se jí zúčastnit všichni zdraví dospělí muži (obsahuje i kázání)

Almužna (zakát)

- Forma náboženské daně, je určena na obecně prospěšné a dobročinné účely.
- Dnes forma státní daně

Půst (sawm)

Během ramadánu, což je devátý z dvanácti lunárních měsíců muslimského kalendáře a trvá 29 nebo 30 dnů. Od svítání do soumraku je zakázáno:

1. jíst,
2. pít,
3. kouřit nebo se
4. oddávat smyslné rozkoši,
5. před každým dnem by měl muslim vyslovit zbožné předsevzetí.

Poutí do Mekky (hagg)

Alespoň **jednou za život**

Do Mekky a Medíny je **zákázán vstup nemuslimům**

Zvláštní oděv (ihrám) – rituály:

- Sedmkrát obejít svatyni Kaba
- Sedminásobný běh mezi pahorky Safá a Marwa (Abraham hledal vodu pro Ismaila)
- Výstup na Arafat
- Sedm kamenů hozených na zahnání ďábla (jako Abraham)

Džihád

1. **Srdcem** – prohlubování osobní zbožnosti
2. **Jazykem**- šíření Pravdy
3. **Rukou** – obecně záslužná a charitativní činnost
4. **Mečem** – dvě formy:
 - 4 a) prosazovní šíření víry vůči bezvěrcům na území islámského státu,
 - 4 b) obrana proti vnějšímu nepříteli

Rodinné právo

- Manželství je založeno smlouvou civilního práva.
- **Ženich** uzavírá smlouvu se **zákonným zástupcem nevěsty**
- Musí zaplatit **zásnubní dar** přímo nevěstě (jediný její majetek)
- **Dva svědci** : muži (nebo jeden muž a dvě ženy)
- Konzumace manželství není podmínkou (může hrát roli u rozvodu)
- Nezletilou dceru lze provdat i proti její vůli. Když dopěje, může se rozvést.

Rodinné právo II

- Svobodný muž (ne otrok) může mít až **čtyři manželky**, dokáže-li se o všechny postarat přiměřeně ke svému postavení
- Překážky manželství jsou jen na základě pokrevního příbuzenství (předci a potomci)

Rozvod z vůle manžela

- Akt vůle manžela – zapuzení
- Rozvod je **odvolatelný** a **neodvolatelný**
- **Odvolatelný** je-li zapuzení vysloveno “Zapuzu ji tě”. Výrok musí být vysloven třikrát. Zapuzení lze odvolat během čekací lhůty.
- **Nedvoletelný**, není-li manželství konzumováno

Rozvod dohodou

- Dodohoda mezi manželi, žena se vzdá všech finančních nároků,
- Žena se vyplatí - “Výměna majetku”
- Manžel přísahá, že se po dobu čtyř měsíců nedojde k manželského styku. Pokud slib dodrží, je manželství rozvedeno definitivně.
- Manžel ale může slib vzít zpět proti vykonání pokání.

Rozvod ze strany ženy

- Byla-li provdána jako nezletilá a dosáhla dospělosti,
- Manžel je impotentní
- šílenství manžela,
- vážná choroba a
- násilí manžela na manželce

Rozvod veřejnoprávní

I. Rozporná přísaha :

- Muž přísahá, že se manželka dopustila cizoložství a dítě není jeho vlastní a
- manželka přísahá opak

II. Odpadne-li jeden z manželů **od islámu**

Rodinné vztahy

- Manžel má právo **trestat manželu**, neplní-li své povinnosti (fyzicky nebo odepřením výživy): Může jí zakázat opustit dům. Omezit její styk s příbuznými
- Manželka má právo odmítnout i za děti doprovázet manžela na jeho cestách
- Neexistuje společné jmění – manželka má **právo na obvěnění (dar)** a na **výživou** ze strany manžela.
- Má právo starat se o děti:
 - do 9 let chlapci
 - do zletilosti dívky

Dědické právo

- **Závětí** lze jen učinit **odkazy** a ustanovit **správce dědictví**
- Dědické právo zaručuje fixní podíly zákonných dědiců
- Synové dědí dvojnásobek toho, co dědí jejich sestry

Vlastnické právo

- Věci úplně vyloučené z obchodu: svobodné osoby, maso zvířete, které nebylo zabito rituálně
- Věci, které nemá nikdo : voda, vzduch, veřejné cesty, řeky
- Věci, ke kterým ještě neexistuje vlastnické právo: mléko ve vemi
- Otroci, ke kterým je omezené vlastnické právo
- Věci s omezenou dispozicí: svaté věci nebo věci rituálně nečisté (víno, vepřové maso)
- Věci, u kterých momentálně nikdo není vlastníkem: věci ztracené, ukradené

Hazard

Hazard je zakázán, ve smlouvách nesmí být prvek nejistoty

Dvě výjimky:

1. Sázka na vítěze koňských dostihů. Jde o trénink pro ozbrojený boj – džihád mečem
2. Sázka na vítěze týkající se znalosti islámského práva

Trestní právo

- Trestné činy **proti Bohu**, náboženství a proti vojenské morálce
- Civilní delikty - nárok na odškodné nebo odvetu
- **Společensky nebezpečné** jednání trestána na základě úvahy soudce

Tresné činy proti Bohu

1. Cizoložství
2. Falešné obvinění z cizoložství
3. Pití vína (alkoholu)
4. Krádež
5. Loupežné přepadení a cestách

Tresty za trestné činy proti Bohu

- Trest smrti
- Utětí končetiny
- Zbičování

U **opilství a cizoložství** je pro vykonání trestu nutná svobodná vůle - vysoké nároky kladené na svědky.

Cizoložství

- Spáchání pohlavním stykem, chybí-li právo na soulož (manželství, vlastnictví otrokyně)
- Trest **ukamenování**, jde-li o pachatele – důvěryhodnou svobodnou osobu ve **stavu manželském**,
- Jinak 100 ran bičem (otroci 50 ran)
- Prokázání je třeba svědectví 4 důvěryhodných mužských svědků
- Trestá se křivé obvinění, ale pokud manžel pod přísahou obviní a ona přísaná opak, jediná sance je rozvod manželství.

Pití vína

- Je způsobeno požití jakéhokoliv množství vína (alkoholu)
- Trest osmdesát ran bičen (otrok 40)

Krádež

- Odcizení věci v ceně asi 10 dirhamů (asi 25 710 Kč)
- Trest utěti **pravé ruky**, v případě recidivy **levé nohy**, pak **uvěznění**, dokud se pachatel nedá na pokání. Nelze žádat náhradu věci, jen její navrácení.

Loupežné přepadení na cestách

Tresty podle okolností

1. Utětí ruky a levé nohy, dojde-li jen k oloupení – hranice 10 dirhamů,
2. Stětí mečem, dojde-li jen k vraždě
3. Ukřižování, dojde-li k oloupení i vraždě

Další delikty

Vražda, ublížení na zdraví, poškození věci,...nárok na potrestání je na **soukromoprávní žaloby**, vzniká právo na :

1. Cenu krve
2. Odvetu
3. Narovnání
4. Odpuštění

Cena krve

Neplatí většinou provinilec

Hradí ji:

- širší rodina v mužské linii,
- kolegové v zaměstnání
- obyvatelé téže čtvrti
- pašazéři téže lodi a podobně

Rebelové

- Nucení k poslušnosti, ale jejich majetek je chráněn
- Apostaté jsou sťati, pokud se nevrátí k islámu

Ústavní právo

Imám (král): důraz na spravedlnost, vědění a moudrost panovníka. Základní úkol je také boj proti nevěřícím, nástupce Posla Božího

- **Pojem státu neexistuje:**
- **Chalífat** – vláda legitimní osoby, záruka řádu a islámského práva, dodržování šárii.
- Základ je umma
- Imán je vůdce islámské obce - je též nazýván “chalifa”

Islámský fundamentalismus a demokracie

- I. Jen **Bůh je suverenní** a ne lid
- II. **Odmítnutí** liberální demokracie
- III. Příčina zla je vláda **člověka nad člověkem**, má být nahrazena vůlí Boží
- IV. **Člověk je služebníkem Boha**

Soudní moc

- Náleží panovníkovi, ten ji deleguje na soudce